

Молодий Вчений

ISSN (Print): 2304-5809

ISSN (Online): 2313-2167

8 (120)
2023

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 8 (120) серпень 2023 р.

Редакційна колегія журналу

Сільськогосподарські науки

Базалій В.В. – д-р с.-г. наук
Балашова Г.С. – д-р с.-г. наук
Бондар О.Б. – канд. с.-г. наук
Клименко М.О. – д-р с.-г. наук
Коковіхін С.В. – д-р с.-г. наук
Лавриненко Ю.О. – д-р с.-г. наук
Писаренко П.В. – д-р с.-г. наук

Історичні науки

Змерзлий Б.В. – д-р іст. наук

Юридичні науки

Бернацька Н.І. – д-р. юрид. наук
Стратонов В.М. – д-р юрид. наук

Політичні науки

Наумкіна С.М. – д-р політ. наук
Яковлев Д.В. – д-р політ. наук

Педагогічні науки

Козяр М.М. – д-р пед. наук
Рідей Н.М. – д-р пед. наук
Федяєва В.А. – д-р пед. наук
Шерман М.І. – д-р пед. наук
Шипота Г.Є. – канд. пед. наук

Психологічні науки

Шаванов С.В. – канд. псих. наук

Філологічні науки

Шепель Ю.О. – д-р філол. наук

Філософські науки

Лебедева Н.А. – д-р філос.
в галузі культурології

Технічні науки

Гриценко Д.С. – канд. техн. наук
Горобей М.С. – канд. техн. наук
Дідур В.А. – д-р техн. наук
Почужевський О.Д. – канд. техн. наук
Шайко-Шайковський О.Г. – д-р техн. наук

Економічні науки

Іртищева І.О. – д-р екон. наук
Козловський С.В. – д-р екон. наук
Шапошников К.С. – д-р екон. наук

Медичні науки

Нетюхайло Л.Г. – д-р мед. наук
Пекліна Г.П. – д-р мед. наук

Ветеринарні науки

Морозенко Д.В. – д-р вет. наук

Мистецтвознавство

Романенкова Ю.В. – д-р мистецт.

Соціологічні науки

Шапошникова І.В. – д-р соц. наук

Хімічні науки

Козьма А.А. – канд. хім. наук

Військові науки

Можаровський В.М. – д-р військ. наук

Міжнародна наукова рада

Adam Wrobel – Doktor, Associate Professor (Poland)

Arkadiusz Adamczyk – Professor, Dr hab. in Humanities (Poland)

Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)

Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)

Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)

Javad Khamisabadi – Professor, PhD in Industrial management (Iran)

Michal Sojka – Doctor in Engineer (Poland)

Stanislaw Kunikowski – Associate Professor, Dr hab. (Poland)

Wioletta Wojciechowska – Doctor of Medical Sciences (Poland)

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
НБУ ім. В.І. Вернадського, Google Scholar, CrossRef, Index Copernicus.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 18987-7777Р,
видане Державною реєстраційною службою України 05.06.2012 року.

Обкладинка серпневого випуску журналу присвячена одному з найдавніших навчальних закладів Запорізької області – Бердянському державному педагогічному університету. Відлік історії університету розпочинається із серпня 1872 року, коли було отримано дозвіл на будівництво в Бердянську чоловічої класичної гімназії. Старовинна будівля гімназії, а нині Бердянський державний педагогічний університет – одна з архітектурних пам'яток і візитна картка міста. За середньовічний стиль споруди університет називають «червоним домом» та порівнюють із казковим палацом. Нині Бердянський державний педагогічний університет є провідним педагогічним навчальним закладом країни, місія якого – упровадження новітніх моделей безперервного професійного та особистісного розвитку.

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-8-120-2>

УДК 94(415).08

Добролюбська Ю.А.¹

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

ЛЕДІ ЕСТЕР СТЕНХОУП – АНГЛІЙСЬКА АРИСТОКРАТКА НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ

Анотація. Дослідження зосереджене на основних етапах біографії незвичайної жінки, леді Естер Стенхоуп (1776–1839), британської аристократки, авантюристки, мандрівниці Близьким Сходом. Народившись в одній із найвпливовіших політичних сімей Великобританії, леді Естер Стенхоуп протягом короткого періоду перебувала в самому центрі британської політики. Покинувши Англію вона здійснила одну з перших подорожей по всій території Середземномор'я та стала першою жінкою, яка зацікавилась археологічною спадщиною близькосхідного регіону. Здійснені нею розкопки можна класифікувати як авантурні та непрофесійні, однак вони заклали основу подальшого наукового інтересу європейців до історичної спадщини Сходу. Окрім того, леді Естер Стенхоуп відкинула суспільні умовності та обмеження життя жінки в Західній Європі, скориставшись несподіваною можливістю стати господинею своєї долі у східній культурі, що виділяє її як першопрохідця та незвичайну людину.

Ключові слова: біографія, британська аристократія, мандрівки, ментальність, гендерні стереотипи.

Dobrolyubska Yuliya

South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky

LADY HESTER STANHOPE – BRITISH ARISTOCRAT IN THE MIDDLE EAST

Summary. The study of biographies of historical figures using the means of prosopographic analysis is relevant in the domestic historical science of our time. Prosopography deals with the search, attribution and compilation of biographical information about persons mentioned in historical sources, with the aim of fully recreating the past as the history of people. Prosopographies are also called collections of biographical essays about historical figures, provided with references to sources, prosopographic dictionaries or lexicons. The main difference between scientific prosopography and fiction prosopography is that scientific prosopography examines not individual biographies, but society in general. She is not interested in an outstanding, but an average person. Accordingly, biographical data are submitted in 8 prosopographic databases in order to compare «prominent» and average representatives of the same social group. Of special interest are historical figures who showed an active civic position, went beyond the boundaries of their environment and social requirements of their time. In our opinion, the study of the historical experience of international communication, the establishment of intercultural ties between Europe and the Middle East is also relevant. The interest of the European historical tradition in the historical heritage of the eastern Mediterranean was the first manifestation of a general trend towards one's own history and the historical roots of the origin of humanity. The study focuses on the main stages of the biography of an unusual woman, Lady Hester Stanhope (1776–1839), British aristocrat, adventurer, traveler in the Middle East. Born into one of Britain's most influential political families, Lady Esther Stanhope was at the heart of British politics for a short time. Leaving England, she made one of the first voyages across the Mediterranean and became the first woman to take an interest in the archeological heritage of the Middle East. Her excavations can be classified as adventurous and unprofessional, but they laid the foundation for further scientific interest of Europeans in historical heritage of Middle East. In addition, Lady Esther Stanhope rejected the social conventions and restrictions of a woman's life in Western Europe, taking the unexpected opportunity to become the mistress of her destiny in Eastern culture, which distinguishes her as a pioneer and an extraordinary person.

Keywords: biography, British aristocracy, travels, mentality, gender stereotypes.

Постановка проблеми. Народившись в одній із найвпливовіших політичних сімей Великобританії, леді Естер Стенхоуп протягом короткого періоду перебувала в самому центрі британської політики, живучи зі своїм дядьком, прем'єр-міністром Вільямом Піттом, у замку Уолмер та в Лондоні з 1803 року до його смерті у 1806 році [1, р. 156].

Чотири роки по тому, втративши колишній вплив, вона вирішила покинути набридле обмеженнями ввічливе англійське вище товариство та відправитися в подорож Близьким Сходом. Зрештою, вона оселилася в Лівані і стала впливовою фігурою

в цьому регіоні, кидаючи виклик умовностям східного суспільства, як вона це робила раніше в Англії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найцікавішим та найціннішим історичним джерелом для створення характеристики та оцінки життя леді Естер Стенхоуп є трьохтомний опис її мандрівок, зроблений її лікарем та другом доктором Чарльзом Меріоном, вперше опублікований у 1845–1846 роках [3]. Цей опис має дуже значний відтінок суб'єктивного захоплення та в деякій мірі романтизований.

Дуже довго особистість леді Естер Стенхоуп не була предметом наукового дослідження. Лише

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3564-854X>

у 1968 році з'явилась невеличка стаття Д. Сміт, присвячена викладу основних віх її життя [1].

Лише з початком ХХІ століття інтерес до леді Естер, яка здійснила одну з перших подорожей по всій території Середземномор'я та стала першою жінкою, яка зацікавилась археологічною спадщиною близькосхідного регіону, став більш жвавим та з'явилися біографічні праці Лорни Гібб [5], Джоан Хесліп [6] та Кірстен Елліс [2]. Ці праці мають науково-популярний характер та зосереджуються переважно на авантюрих та гендерних аспектах. Лише книга «Зірка ранку. Незвичайне життя леді Естер Стенхоуп» Кірстен Елліс [2] може претендувати на справжнє біографічне дослідження.

Метою статті є аналіз життя та діяльності леді Естер Стенхоуп – англійської аристократки, мандрівниці та дослідниці Близького Сходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Леді Естер Люсі Стенхоуп народилася у 1776 році, ставши першою дитиною Чарльза, графа Стенхоупа, і його дружини, леді Естер, уродженої Пітт, яка померла, коли Естер було всього чотири роки. Вона виросла у сімейному будинку, Чевенінг у Кенті, а у 24 роки переїхала жити до своєї бабусі, леді Чатем, вдови колишнього прем'єр-міністра Вільяма Пітта Старшого, у Сомерсеті. Леді Естер, яка насолоджувалася життям молоді привілейованої жінки, була розумною і впевненою в собі, мала гострий розум та інтереси, що виходили далеко за межі типових занять шляхетної панянки [2, р. 56].

Після Ам'єнського миру 1802 року, коли між Англією та Францією був укладений короткочасний мир, леді Естер подорожувала Європою. Поки Естер була за кордоном, померла її бабуся, і, повернувшись до Англії в липні 1803 року, вона не захотіла жити в Чевенінзі зі своїм дедалі більш ексцентричним батьком.

Натомість вона переїхала до свого дядька, Вільяма Піта Молодшого, який був прем'єр-міністром з 1783 по 1801 рік. На той час він жив у замку Уолмер у Кенті.

На наступні два з половиною роки леді Естер стала світською господинею свого неодруженого дядька, насолоджуючись метушним, насиченим життям, тим більше що у травні 1804 року Пітт знову став прем'єр-міністром. Вона часто їздила з ним у справах, зупинялася на Даунінг-стріт і в його будинках у Путні (південний Лондон) і в замку Уолмер, спілкувалася з високопоставленими та могутніми представниками тогочасного суспільства, набиралася політичних знань, користувалася владою та впливом [2, р. 68].

Взимку 1803–1804 років, коли Великобританія знову воювала з Францією, Пітт часто бував у Уолмері. Звідти він багато їздив південним сходом, оглядаючи війська для добровольчої армії, яку він допомагав збирати проти очікуваного вторгнення Наполеона Бонапарта. Леді Естер часто супроводжувала його та приймала гостей у Уолмері. Його життя стало її життям, як вона зізнавалася у листі у січні 1804 року:

«Я не можу сказати, що буде зі мною цієї зими, оскільки все залежить від планів містера Пітта, які, як ви знаєте, повинні визначитися обставинами» [3].

Леді Естер любила бути в центрі уваги товариства, спілкуватися з політиками, військови-

ми та морськими діячами в період заворушень та потенційної кризи. Справді, вона віддавала перевагу чоловічій компанії традиційної жіночій, виявивши, що чоловічі подіїють її інтереси та більш сприйнятливі до її гострого розуму та відвертих думок. Її висока, колоритна постаць справляла враження на військових та солдатів, які називали її «амазонкою». Як вона описувала життя в Уолмері у 1803 році:

«Зазвичай у будинку живуть три-чотири особи, і майже щодня ми обідаємо по вісім-десять людей. Тут постійно раді військовим та військово-морським офіцерам; жінкам, гадаю, ні, бо вони не становлять жодної частини нашого товариства» [3].

У січні 1805 року леді Естер вирушила з Лондона до Уолмера і залишалася там до травня, що було надзвичайно довго. Біографи вважають, що у неї зав'язалися романтичні стосунки з політиком Гренвіллом Левесоном-Гоуером, які, однак, швидко закінчилися, і ходили чутки, що вона від прикості навіть намагалася накласти на себе руки [2, р. 116]. У будь-якому разі, вона прикинулася хворою і знову повернулася до замку. Дуже активно вона взялася за керівництво роботами на території замку. Пітт був зайнятий у Уолмері після своєї відставки у 1801 році, створюючи навколо тюдорівського замку прогулянкову зону, але тепер він доручив їй повний нагляд за благоустроєм парку [4].

Леді Естер залучила до роботи місцевих солдатів та контролювала роботу за допомогою садівника Джона Берфілда. Коли Пітт повернувся після від'їзду, він побачив покращення, і Естер з радістю написала у квітні:

«Містер Пітт виглядає краще... Я дуже задоволена тим, що він висловив велике схвалення мого саду і сказав, що він не міг бути зроблений краще, саме так, як він хотів» [3].

Найпримітнішим було озеленення занедбаного крейдяного кар'єру на дальньому краю володінь. Леді Естер створила сад при кар'єрі, який пізніше був названий Гленом. Вона писала про свій план засадити його «в'юнками, дроком і всім, що буде тут рости, щоб зробити цю ділянку землі не такою безплідною» [3].

Після смерті Пітта у 1806 році леді Естер втратила вплив, яким вона користувалася як господиня будинку прем'єр-міністра. Пітт домовився з парламентом про призначення їй щорічної пенсії, щоб вона могла жити безбідно, оскільки не була заміжня і не мала доходу. Але тепер вона була віддалена від товариства, яке так захоплювало її, і позбавлена влади та впливу, якими користувалася раніше.

Деякий час леді Естер жила в Лондоні. У 1807 році у неї почалися близькі стосунки з генералом сером Джоном Муром, який служив у британській армії [4]. Але Мура було вбито в січні 1809 року в битві при Коруні в Іспанії, разом зі зведеним братом леді Естер, Чарльзом. Їхня смерть стала для неї важким емоційним ударом: вона до кінця життя зберігала закривавлену рукавичку Мура, привезену з Коруні [4].

Ця подвійна втрата та бажання зміни обставинки, можливо, і спонукали леді Естер вирушити за кордон. За компаньйона вона обрала лікаря, доктора Чарльза Меріона, і в лютому 1810 року покинула Англію. Як з'ясувалося пізніше, до Англії вона так вже ніколи не повернулася.

Протягом двох років вона подорожувала у супроводі Чарльза Меріона та ще одного англійця, Майкла Брюса, з яким зустрілася у дорозі. Вона побувала на Мальті, в Греції, де пережила аварію корабля біля берегів Родосу, у Стамбулі, Єгипті та на контрольованих Османською імперією територіях Близького Сходу, землях Ізраїлю, Лівану та Сирії.

Леді Естер змогла фінансувати ці подорожі зі своєї парламентської пенсії та на гроші Майкла Брюса, який став її коханим. Їхній роман став відомий ще в Англії і викликав чимало пліток і скандалів – подорожі у супроводі чоловіків не схвалювалися та зазвичай призводили до виключення із пристойного шанованого високого товариства.

Після аварії корабля біля берегів Родосу мандрівникам знадобився новий одяг. В османському світі жінки, як відомо, були повністю закриті від сторонніх очей, але леді Естер, знову порушивши пристойності, почала носити місцевий чоловічий одяг – панталони, жилет і тюрбан – часто в дуже химерному стилі. Всупереч побоюванням її супутників-чоловіків, її нехтування умовностями та табу, що могло б викликати серйозну негативну реакцію, натомість справило сприятливе враження на місцевих жителів, включаючи кількох впливових правителів, яких вона зустріла на Близькому Сході [5, р. 76].

Так леді Естер облаштувала собі нове життя в османському світі, перейнявши його одяг та багато його звичаїв. Вона підходила до всього сміливо та впевнено, шукала впливових осіб серед місцевих правителів, дарувала їм відповідні подарунки та гроші, відносила до них з повагою. Вона також справила сильне та переважно позитивне враження на місцевих жителів, які ніколи ще не бачили такої жінки, як вона.

Вона стала добрим другом друзів, що жили на території нинішнього Лівану, і бедуїнів-хасанів, які допомогли їй відвідати Дамаск у Сирії, де вона здійснила демонстративний драматичний в'їзд у місто верхи на коні. Також місцеві жителі супроводжували її до стародавнього міста Пальміри. Вона стала першою західною жінкою, яка побачила Пальміру, і її в'їзд був тріумфально та театралью зрежисований.

У 1815 році вона організувала три спроби провести дослідження з метою знайти великий скарб золота, у тому числі в стародавньому місті Ашкелоні. Цей епізод сьогодні розглядається одними вченими як спроба новаторської археології, а іншими як виключно пошук скарбів та політичних переваг у регіоні [5, р. 85].

Леді Естер оселилася на горі Ліван, неподалік Сідона, а потім на вершині пагорба в Джуні. У її

будинку був прекрасний сад, вона тримала дорогих відбірних коней і брала участь у регіональній політиці. Її високий зріст та впевнена постава, політична хватка та зв'язки, володіння кінними та характерний чоловічий одяг виділяли її серед інших, її шанували прості люди і до неї уважно ставилися могутні та жорстокі правителі регіону.

Це була хитра гра влади та інтриг, але вона була сама собі господинею, людиною впливовою та владною, як і за часів Вільяма Пітта.

Щоб зберегти своє високе становище, леді Естер все частіше жила не по кишені і накопичила великі борги. З 1822 по 1830 роки османські території на Близькому Сході були охоплені війною між суперницькими угрупованнями. Леді Естер допомагала тим, хто втік від війни, та симпатизувала друзам. Її будинок у Джуні став притулком і в 1830-х роках викликав протидію Мухамеда Алі, османського паші Єгипту, який розцінив дії леді Естер як прихильність до своїх ворогів [6, р. 124].

На леді Естер обрушилися борги та неприємності. Її поведінка стала нестійкою, навіть із друзями, вона ставала все більш затворницею і жорстокою по відношенню до слуг. Проте її репутація серед друзів та британські політичні зв'язки не дозволили Мухамеду Алі вжити рішучих заходів, тому він діяв переважно дипломатичними каналами, щоб переконати британський уряд змусити її виплатити борги.

Зрештою, йому це вдалося, і її британську пенсію було перенаправлено на виплату боргів [6, р. 128]. Не маючи грошей, вона більше не могла впливати на людей. Її підтримка слабшала, а слуги йшли. 1839 року, без гроша в кишені, леді Естер померла на самоті у своєму будинку на схилах гори Ліван [1, р. 176].

Висновки. Адекватна оцінка життя леді Естер Стенхоуп утруднена надмірно романтичним зображенням подій у спогадах доктора Чарльза Меріона, опублікованих у 1845–1846 роках [3]. Вона завжди була норавливою аристократкою, яка хотіла керувати своїм життям і життям інших – більше того, вважала, що її призначення в житті полягає в тому, щоб робити це, іноді вона була надмірно владною та деспотичною. Але вона також була живою, сміливою, дотепною, харизматичною, доброзичливою та сміливою до нерозсудливості.

Насамперед, вона відкинула суспільні умовності та обмеження життя жінки в Західній Європі, скориставшись несподіваною можливістю стати господинею своєї долі у східній культурі, яка виключала жінок із суспільного життя. Вже одне це виділяє її як першопрохідця та незвичайну людину.

Список літератури:

1. Smith D.J. Queen Hester. *Huntington Library Quarterly*. 1968. № 31(2). P. 153–178.
2. Ellis K. *Star of the Morning: the Extraordinary Life of Lady Hester Stanhope*. London : Harper Press, 2008. 444 p.
3. *Travels of Lady Hester Stanhope. Forming the Completion of Her Memoirs*. Narrated by Her Physician C.L. Meryon. 3 volumes. London : H. Colburn, 1846. URL: <https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/book/lookupid?key=olbp52248> (дата звернення: 24.06.2023).
4. Pattison P. Lady Hester Stanhope. URL: <https://www.english-heritage.org.uk/visit/places/walmer-castle-and-gardens/history-and-stories/hester-stanhope/> (дата звернення: 24.06.2023).
5. Gibb L. *Lady Hester: Queen of the East*. London : Faber & Faber Ltd, 2005. 224 p.
6. Haslip J. *Lady Hester Stanhope: The Unconventional Life of the «Queen of the Desert»*. London : The History Press, 2006. 272 p.

References:

1. Smith D.J. (1968). Queen Hester. *Huntington Library Quarterly*, no. 31(2), pp. 153–178.
2. Ellis K. (2008) *Star of the Morning: the Extraordinary Life of Lady Hester Stanhope*. London: Harper Press, 444 p.
3. Travels of Lady Hester Stanhope. Forming the Completion of Her Memoirs. Narrated by Her Physician C.L. Meryon (1846) 3 volumes. London: H. Colburn. Available at: <https://onlinebooks.library.upenn.edu/webbin/book/lookupid?key=olbp52248> (accessed June 24, 2023).
4. Pattison P. *Lady Hester Stanhope*. Available at: <https://www.english-heritage.org.uk/visit/places/walmer-castle-and-gardens/history-and-stories/hester-stanhope/> (accessed June 24, 2023).
5. Gibb L. (2005) *Lady Hester: Queen of the East*. London: Faber & Faber Ltd., 224 p.
6. Haslip J. (2006) *Lady Hester Stanhope: The Unconventional Life of the «Queen of the Desert»*. London: The History Press, 272 p.